

CRNA GORA

A) ORSKE OBREDNE IGRE

- DINARSKI REGION -

naziv: kolovodjo diko naša, kalopere pero, terzije, sitan tanac, zaplet' kolo Jovo

vreme: u tami (može upućivati na veče kao vremensku odrednicu)

mesto: jezero, u tami, dole levo, po bosilju, po kamenju

prilika: prošnja, dočekivanje svatova, darovanje kola od strane starog svata, slava

sastav: kolo djevojaka bez momaka

zakoni kola: kolovodja sa zlatnom čašom u ruci

funkcija: otmica devojke, biranje (upućuje na upoznavanje i zbližavanje mladih), prošnja

oblik: kapija/most, lese, polukrug

terminologija: iz ovog našeg kola, kolo igra, pletem, mučna igra

- REGION BOKE KOTORSKE -

naziv: što ovamo zovete, pauna + sitan tanac, u Omera Stameno, Ovaj mere Stajmere

prilika: za Božić (Baošići)

sastav: devojke

držanje: za ruke (fatajte se, bijele ruke)

zakoni kola: igraju sestre kraj braće, drage kraj dragih

funkcija: otmica devojke, biranje (upoznavanje i zbližavanje mladih)

oblik: kapija/most, lese

terminologija: djevojke igralice, mučna igra

B) ORSKE ZABAVNE IGRE

- DINARSKI REGION -

naziv: pivsko kolo, crnogorsko kolo, kolo šareno

vreme: noću

mesto: pod onom gorom zelenom i onom Lovćen planinom, u selu, dolje, u komšije, na livadi oko kule, pred župskim manastirom, na livadi, na zelenoj travi, pod gorom

sastav: devojke + momci

držanje: za ruke (hvatajte se, bjele ruke)

zakoni kola: djevojka ne može igrati ukoliko je zaručena

obrazac / stil igranja: ta devojka (ili nevjesta) divno igra, igraj, momče, što sitnije, ograj, momče, bolje skoči

pratnja: pesma devojaka

pravac kretanja: na lijevo, na desno, u jedno mjesto

funkcija: pozivi za igru (upoznavanje i zbližavanje mladih), jačanje jedinstva zajednice (kolo = simbol zajednice i zajedničkog identiteta)

oblik: polukrug, krug, par nepovezanih igrača, par nepovezanih igrača u centru kruga

terminologija: kolo igralo, kolo igra, kolo se razvrglo, skoči kolo da skočimo, zavedi, povedi kolo devojko, skaču, igraju, vito kolo

- REGION BOKE KOTORSKE -

naziv: zetsko kolo

mesto: pod narančom pred dvorom, u Zadru, pod Udbinom gradom, na taracu pod Kotorom

sastav: samo devojke, momci + devojke

zakoni kola: kolovođa Omerova ljuba (supruga domaćina?), devojke treba da gledaju u zemlju (pred noge) dok igraju, iz kola se ispustila (usled žalosti - ožalošćene žene ne igraju), oni će te u kolo uvesti (kako devojka ulazi u kolo), u kolu igra sestra uz brata, a draga uz dragog

obrazac / stil igranja: da skočiš crnogorski, zaigrati crnogorski, crnogorski da igramo, ljepo igra, dobro igra, dobro skače, divno igra

funkcija: upoznavanje i zbližavanje mladih, momci sagledavaju devojke u kolu

oblik: polukrug, par nepovezanih igrača

terminologija: kolo, kolo vodi, iz kola se ispustila, kolo igra, kreni kolo, kreni bolje

C) NADMETANJE:

- DINARSKI REGION -

zaskoči te ta nevjesta,
oj, jadove, za zlo tvoje

- REGION BOKE KOTORSKE -

skoči, kolo, da skočimo,
da vidimo ko će bolje,
ko će bolje, lake noge (i varijante)

takođe: nadmetanje mitoloških bića (preovladavanje ženskog principa u onostranom)

- CRNOGORCI U BAČKOJ -

nadmetanje momka i devojke - čest motiv (s tim da se iz tekstova pesama saznaje da je sramota za momka ukoliko ga devojka nadigra!)

SLOVENIJA

A) ORSKE OBREDNE IGRE

naziv: must (most), vražji ples, metliško kolo

prilika: o Jurjevu danu, prosidba (metliško kolo)

obrazac / stil igranja: prolaz ispod mosta, opis otmice devojke

funkcija: za dobrobit i prosperitet individualne kuće ili društvene zajednice (o Jurjevu danu), otmica devojke (?)

oblik: verovatno krug, kapija kola / most, lese

terminologija: jigranj kolce, ne postavaj

B) ORSKE ZABAVNE IGRE

naziv: polko

mesto: v krčmici, v krčmi, plešišče

pravac kretanja: deleč na to desno stran

terminologija: ples napravljajo (organizovao - ples = događaj), hodi na ples, pojdem na ples, špilajo, plesat šla. marširajo (beneška Slovenija), lumpovca, pliesat, plies (Prekmurje), tancala (Štajersko)

C) NADMETANJE:

- pripovedne pesmi, junaške in zgodovinske pesmi: Gorenjsko

izziva cesarja
kje da ima junaka
ki bi se pomeril z njim

pred cesarskim dvorom obstoji
rekel je cesarju svetlimu
"Al' imaš junaka pod saboj
de bi se skusil on z menoj?"

(i varijante!)

D) IGRE ZA DOBIT

špilajo, karte mečejo (igraju za dobit - mlada kelnerica je objekat-dobit)

(špilajo za eno mlado kelnerco - Prekmurje, Primorsko, Notranjsko, Gorenjsko
tri fanti so se kartali za eno mlado kelnerico, karte vržejo - Bela Krajina)

E) DEČIJE IGRE / IGRE-POKRET NAMENJEN DECI

naziv: uspavanke, izštevalnice, lepa bela lilija, bela bela lilija, trdan must, prišla majka s kolodvora, pleši, pleši, črni kos

oblik: krug sa igračicom u centru, kapija kola / most

obrazac: igračica u centru kruga se vrti oko sebe, a zatim, prateći uputstva za igru u tekstu pesme, bira sledeću igračicu iz kola koja zatim, umesto prethodne (koja ju je i izbirala), ulazi u centar kruga i igra se dalje na isti način nastavlja

provlačenje ispod mosta / kapije kola

biranje (u kontekstu tragova igre prilikom prosidbe devojke)

imitiranje radnji vezanih za poljoprivredne radove (poseje, požanje, omlati, prodaje, po delu slatko zaspí (obratiti pažnju na moguću edukativnu funkciju?))

terminologija: u krog vrti, plesala, se igram, pleši, okrog vrti, igra v kolo, pojte skoz

MAKEDONIJA

A) ORSKE OBREDNE IGRE

vreme: po mesečina, po ladovina

mesto: na dvori, kraj crkvata (lazarice), na sred seo, na novi palake (u okviru svadbe)

prilika: lazarice, krstonoše, na svadbi, Veligden

sastav: babi, babi sa stari starci, nevesti, vdoici, babišča, sos lazarkite lazar d' igrae

zakoni kola: udatoj ženi ne priliči da igra

obrazac / stil igranja: sitno, drobno, krotko igraj (laarice); krsti nosam, Boga molam

pratnja: pesma, zvuk kondura

funkcija: da padne kiša, za beričet i prosperitet društvene zajednice, pojedinačne kuće ili mladenaca (na svadbi)

terminologija: oro se vie, potskokat (lazarice), na oro, taci, tanec, da igrae

B) ORSKE ZABAVNE IGRE

naziv: oro, oro latinsko

vreme: vo nedela, jutro

mesto: kraj manastira, vo pole široko, dole pod seloto, sred seloto, pod bel pod crven tndafilj, pod guvezia karafilj, pred manastiro, strede selo, na sred selo, pred lepa crkva

sastav: samo momite, samo junaci, devojke + momci

zakoni kola: devojka je kolovođa, devojka mora da je prigodno obučena kada dolazi na oro

obrazac / stil igranja: krotko igraš (pohvalna odrednica za devojku)

pratnja: gajde, muzika, svirka, topan, tambureta, pesna bugarska, dajre, surli, tapani
funkcija: da mladići u kolu sagledaju devojke, da se mladi međusobno gledaju, simpatišu i upoznaju (radi kasnijeg sklapanja braka)

oblik: polukrug

terminologija: oroto (u smislu događaja igranja, igranke), igram, igrava, ke igrane, se igraše, oro igrala, zaigrane, faćaj na tanec, se faća oro na tanec, vatete oro, vito oro, joro

C) NADMETANJE:

- momak i devojka se nadžnjevuju (nadmetanje u rezultatima obavljenog društveno / egzistencijalno - korisnog rada)

- vojvoda i mlad Todor se nadigravaju (viteško-vojničke veštine) - pu kalno drume kaldrme, pu mramoreni mostove

- nadmetanje mitoloških bića (paralela nadigravanja dva sunca i dva brata)

BOSNA I HERCEGOVINA

A) ORSKE OBREDNE IGRE

naziv: ovako se biber sije, pauna, sitni tanac, sitan tanac, o, ti goro biberova

vreme: na noć

prilika: đeveruša (ili đeveraga) druje kolo mladoženje; uz branje cvjeća

zakoni kola: devojka kolovođa

obrazac / stil igranja: provlačenje igrača ispod kapije kola / mosta

pratnja: pesma (na svadbi)

oblik: most / kapija kola

terminologija: kolati, kolo, da pletemo, obigrala (odnosi se na vilu)

B) ORSKE ZABAVNE IGRE

naziv: kozarsko kolo, partizansko kolo

vreme: u sobotu, uoči nedelje, do ponoći, noć, do podne, od podne, od ponoći, svu noć, i ljeti i zimi

mesto: u Travniku na Daltabaniku, na sred Banjaluke, kraj kanala, u lađi, pod onom gorom zelenom i onom višnjom planinom, u selu, u Grahovu, u komšije, na ljevadi, nasred Sarajeva, na rosnoj livadi, dolje u polju, u Kazanteriji

sastav: devojke + momci, najpre samo devojke, zatim samo momci; samo devojke

držanje: za ruke

zakoni kola: kolovođa je najlipša divojka (i inače je najčešći slučaj pominjanja kolovođe koja je devojka!), zabranjeno i nepoželjno je mešanje starosnih generacija u jednom kolu
obrazac / stil igranja: k'o na federima, sremački, lako (za devojku - bez trčanja i đipanja), sitno vodi, ne razvodi, hitro kroči, ne razvlači (preporuka kolovođi), veselo, sitno igraj a preda se gledaj, tiho kolo vodi (brat sestri), cupni, tako lako
pratnja: frulica, švajcarska svirka, bosanska pjesma, pesma, tamburica, glazba mala
funkcija: upoznavanje i zbližavanje mladih (najčešće radi budućeg braka), momak (u tom kontekstu) ide u kolo da bira devojku, udvaranje mladih jedni drugima, biranje
oblik: polukrug
terminologija: u kolu, pođi kolo. kolo povedoće, kolo faćala, kreni kolo naokolo, igra kolo, fatajte se, poigrajte, kolu otpremala, kolo reigrala, zastavljam kolo, bolje razigrati, kolo mi razvedi

C) NADMETANJE:

- devojka nadigrava momke da bi dokazala da je sposobna da ide u vojsku (viteške-borbene veštine)

D) DEČIJE IGRE / IGRE-POKRET NAMENJEN DECI

-uspavanke

HRVATSKA

A) ORSKE OBREDNE IGRE

naziv: povezi, zavezi kolo djevojko, sitan tanac, kaj na leski zelenoj

vreme: celu noćku, na ivanjsko navečerje

mesto: u polju, oko ognja (ivanjske), po tem polju širokome, okol sela (za Đurđevdan), u Požegu nad ognecom

prilika: svadba, konaci đurđevački (Pitomača), Vuzen, ivanjski krijesovi, poklade (Slavonija), konaci križevečki (Zelina), prporuše, ljelje (Slavonija), dodole (Slavonija), Đurđevdan (Zelina)

sastav: mešovito, sve devojke + dva muškarca (jedan oženjen, a drugi ne), sve devojke + jedan momak (ivanjski, krijesni plesovi)

zakoni kola: u kolu se devojka mora ponašati smerno, sv. Juraj kolovođa

obrazac / stil igranja: mi idemo, ljeljo, od dvora do dvora; 'ajd', prošeći, kralju, rastań'te se, kralju, 'ajd', poigraj, kralju

pratńja: dude (igre na konacima kriŹevaćkim - Zelina)

funkcija: tragovi otmice devojke, igre u okviru posmrtnog ciklusa (povezivanje sa onostranim), otmica devojke iz kola, da padne kiša (za plodnost useva), za opšte blagostanje i prosperitet zajedńice ili pojedinaćne porodice

oblik: krug sa igraćicom u centru, polukrug

terminologija: igraj kolo (Međumurje), skoći, kolo, kolovođa kolom lada, kolo brodi, vutim koli, plesali, ladalo se mlado lado (Koprivnica), droben tajńec, Źaltvu igra, rezigrele se

B) ORSKE ZABAVNE IGRE

naziv: marš, linđo, vankošec, ugarskoga tanca, lićko kolo

kolo divojaćko, dere, povraćanac, ceranca, đikac, drmeš (Slavonija)

kvatro pasi (otok Brać)

vreme: noć, od podne, svako veće, u nedjelju

mesto: pod narandŹom, vu vulice, vu krćmice, na Dunaju, na dunajskem lepem bregu, v krćmu, vo ledini, pod jelvum zelenum

prilika: fašenjska nedelja, na prelu

sastav: par, mešovito, samo devojke (Slavonija)

držanje: za ruke, devojke mašu svilnim ropcem

zakoni kola: devojka kolovođa, tri devojke kolovođe, mladi bećar kolo vodi; da bi devojka mogla da uđe u kolo, najpre za dozvolu mora pitati roditelje (isto vaŹi za dozvolu koju Źena mora dobiti od muŹa)

obrazac / stil igranja: momak vrti devojku u toku parovnog plesa, kak si zajci, hrvatski (Istra), oholo, seko sitno hodi, tiho, potihoo (poŹeljne odredńice za igranje devojaka), 'ajd'mo se okretat (Slavonija), polagano (odnosi se na uputstvo kolovođi, Slavonija), kolo vodiš, poskakuješ, veselo igrajte, skoći, pa koraci

pratńja: muŹikaši (Međumurje), tambura, sopci (ćakavsko primorje), kantanje (Istra), dude, tamburaši (hrvatsko Zagorje), svirac, tamburica, gudaći, pesma devojaka (Slavonija), pesma (jaćke, hrvatsko Gradišće), tamburica (Brać)

pravac kretanja: na lijevo, na desno, na isto mjesto

funkcija: udvaranje momka devojci je moguće i poŹeljno dok igraju u kolu, kolo = simbol jedinstva i mesta (samo)identifikacije društvene zajedńice, prosuđivanje i biranje budućeg braćnog partnera, devojka moŹe u kolu da prevari svog momka razgovarajući sa drugim tokom igranja (kolo kao zvanićno - društveno odobreno mesto emotivnog suodnošnja mladih), biranje u kolu (zbliŹavanje mladih), u kolu se mladi susreću i pokazuju svoje međusobne simpatije

oblik: polukrug

terminologija: kolo, tanec, vu koli, igraju, plesali, tancala, zaplešimo, igrajte kolo (hrvatsko primorje), kola se ufati, kolo se razigralo, bal, tanćec, vijaj se (Posavina), širi kolo (Đakovština), plešaju, tanac, igram kolo (Slavonija), sloŹit s nama = igrati kao i mi (Slavonija), široki tanci, pojt na tanac (hrvatsko Gradišće), droban tanac tancat, tancajmo na skok, tancovati, tanac izveše (otok Brać)

C) NADMETANJE:

- devojka se nadmeće sa momkom tokom žetve (nadmetanje u rezultatima obavljenog društveno / egzistencijalno - korisnog rada)

D) DEČIJE IGRE / IGRE-POKRET NAMENJEN DECI:

- ringe, ringe, raje, uspavanke (zibu, haju, nani, nani - otok Brač)

oblik: krug sa igračicom u centru